

2. ԱՐԱՄՅԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐԱՃՈՒՆ ՎԵՐԵԼՔԸ

Սովետական Հայաստանում և Սովետական երկրում ժողովուրդն ամեն օր, ամեն րոպե զգում է իր հարազատ պետության հայրական հոգատարությունը: Ժողովրդի նյութական բարեկեցությունը, կրթական և կոլտնտրական բոլոր պահանջները՝ պետության մշտաբեր ռազմավարության և հոգածության առարկա են: Եվ սրանով է բացատրվում շարունակական և վառ օպտիմիզմը, որ բնորոշում է սովետական մարդկանց՝ իրենց հարազատ պետության ձեռնարկումների նկատմամբ:

1947 թվականի աշնանը, երբ Հայրենիք հասանք, դեռևս շարունակվում էր պատերազմի տարիներին հաստատված պարենավորման քարտային դրույթները, և կյանքը զգալիորեն թանկ էր: Բայց հայրենական ժողովուրդը վառ լավատեսությամբ սպասում էր տնտեսական դրության բարելավման. բուլլեր, համոզումով և հավատքով, կրկնում էին, որ քարտային դրույթները շուտով կվերացվի, կյանքը՝ կաժանանա և պարենային ու արդյունաբերական ապրանքների գները կհավասարվեն նախապատերազմյան գներին: Այդ խոստացել էին կառավարության ղեկավար մարդիկ և ինքը՝ Առաջնորդը:

Սովետական Հայաստանում և Սովետական երկրում, առնաստիճան, հավատի չափ ուժեղ է այն համոզումը, և համոզումի չափ ուժեղ է այն հավատը, որ կառավարության ղեկավար մարդիկ զուր խոստում չեն տա, և թե մի խոսք ասեն, ապա ուրեմն գործը անվերայ պիտի հետևի խոստմանը:

Եվ, իրոք, երկար չապասեցինք՝ տեսնելու այդ խոստման հոյակապ կենսագործումը:

Հայրենի երկիր մեր հասնելուց ընդամենը երկու և կես ամիս հետո, 1947 թվի դեկտեմբերի 14ին, ողջ Սովետական երկրով մեկ ռադիոներն ու թերթերը ազդարարեցին, թի սկսվել հաջորդ օրվանից, դեկտեմբերի 15-ից, վերացվում է պարենային և արդյունաբերական ապրանքների քարտային սխտեմը և ապրանքների գները իջեցվում են զգալի տոկոսներով:

Համատարած ցնծություն էր բուխնդակ երկրում, և իրավամբ:

Ժողովրդի նյութական բարեկեցությունը զգալի աճ էր ունենում, պատերազմի վախ-

ճանից հաղիվ երկու տարի անցած, այնպիսի պատերազմի, որի հեծագույն ծանրությունը ընկել էր սովետական հերոս ժողովրդի ուսերին:

Ամենաճշգրիտ տվյալներով, գների այդ առաջին իջեցումից, ժողովուրդը մեկ տարվա ընթացքում ապահովեց 86 միլիարդ ռուբլու շահույթ:

Ամեն ոք զգում էր, թե սա դեռ իջեցման առաջին փուլն է, և թե չեն ուշանա գների իջեցման հետագա նոր փուլերը:

Եվ մարդիկ չէին սխալվում,

1949 թվականի մարտի 1-ին, ընդունվեց և կենսագործվեց պետական նոր որոշում՝ պարենային և արդյունաբերական ապրանքների պետական մանրածախ գների նոր իջեցման մասին: Գները իջնում էին այնպիսի մակարդակի, որ ժողովուրդը մեկ տարում ապահովում էր 71 միլիարդ ռուբլու լրացուցիչ շահույթ, և նույն համեմատություններով բարձրանում էր նրա նյութական բարեկեցության մակարդակը: Ծնորհակալության նոր հորձանքներ բարձրանում էին ժողովրդից դեպի հարազատ պետությունը, որ այնքան հայրորեն հոգատար էր դեպի ժողովուրդը:

— Ուրախ եք, բարեկամներ, — հարց էին տալիս հայրենաժին հայրենակիցներ իրենց հայրենադարձ հարազատներին, և, առանց պատասխանի սպասելու, որովհետև ակներև էր պատասխանը, շարունակում էին. — Սա էլ դեռ վերջակետ չէ. սա մի նոր փուլ է միայն. շուտով կլինի գների երրորդ իջեցումը....:

Իսկ վաղուցվա քաղաքացիների չափ լավատես դարձած նոր քաղաքացիները նույնքան հավատքով և համոզմամբ սպասում էին երրորդ իջեցմանը:

Ահա 1950 թվականի մարտի 1-ից տեղի ունեցավ գների նոր իջեցում, շատ ավելի կարևոր տոկոսներով¹⁾ քան նախորդ

1) Նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ տոկոս բառը արևելահայերենի և արևմտահայերենի մեջ տարբեր իմաստ ունի, Սփյուռքի մեր հայրենակիցներին ևս ավելի հասկանալի լինելու համար ասենք, թե տոկոս մեզ մոտ նշանակում է առ հարյուր. երբ ասում ենք, թե տվյալ ապրանքի գինը իջել է 50 տոկոսով, պիտի հասկանալ, որ, օրինակ, 10 ռուբլի արժող ապրանքը այժմ արժե 5 ռուբլի. — եմք:

երկու փուլերում: Փետրվարի 28-ի երեկոյան, բոլոր քաղաքացիները իրենց տներում կամ հասարակական վայրերում և հրապարակներում, ռադիո-ընդունիչների մոտ էին փութացել, նախազգալով, որ կլսեն ցնծալի լուր: Նախ, 1949 թվի մարտի 1-ը խոստմանից էր դարձնում 1950 թվի մարտի 1-ը, և, երկրորդ, ցերեկվանից, պետական մեծ ու փոքր մթերային խանութներում ակնհայտ էր ինչ որ խոստմանից շարժում, խանութները ստանում էին ամեն տեսակի ապրանքներ, նոր մթերքներ: Այդ օրը, որոշ մեկ ժամից սկսյալ, ոչինչ չէին վաճառում. դռները փակ էին, իսկ ներսում, ապակե-փեղկերից տեսանելի էր ծառայողների եռուռները... «Ապրանքների վրա նշանակված գները փոփոխվել են,— ասում էին մարդիկ միմյանց.— ռադիոն, երևի, այս երեկո ևեթ կհաղորդի մի լավ լուր...»:

Արդարև, երեկոյան ռադիոն, իսկ հաջորդ առավոտյան թերթերը տվեցին պետական նոր որոշումը՝ գների նոր իջեցման մասին:

Եվ այդ որոշումը ամենալավատես ակնկալություններից ավելի լավ դուրս եկավ:

Պարենային և արդյունաբերական համարյա բոլոր տեսակի ապրանքների գները, պետական որոշումով, իջել էին չափազանց տոկոսներով, բաղադրամբ դեռ մի օր առաջ ընթացիկ գներին:

Հրատարակվել էր ամեն ապրանք ընդգրկող ցուցակ և նշանակված էր, թե յուրաքանչյուրի գինը ի՞նչ տոկոսով իջեցվում է:

Նշանակելի, և զնոդ մասսայի համար առավել ուրախալի է այն, որ մինչ բոլոր տեսակի ապրանքների գները իջեցվել են, միջին հաշվով, շուրջ 21 տոկոսով, առաջին անհրաժեշտություն, մասսայական ամենալայն սպասում ունեցող ապրանքների գների իջեցման համեմատությունները առավել խոշոր են: Որո՞նք են այդ ապրանքները. իհարկե՝ հացը, միսը, կենդանական յուղը, օճառը և այլն:

Այժմ տեսնենք, թե ի՞նչ տոկոսներով են իջեցվել այդ ապրանքների գները. հացի և ալյուրի գները իջեցվել են 25—30 տոկոսով, մսերի գները՝ 24—35 տոկոսով, յուղերի գները՝ 30—35 տոկոսով, աղի և օճառի գները՝ մինչև 50 տոկոսով:

Տարակույս չկա, որ այս որոշմամբ լայն չափերով բարելավվում է ժողովրդական մասսաների նյութական բարեկեցությունը և բարձրանում է նրանց կենսամակարդակը:

Բայց ավելի կոնկրետ նայելով գների իջեցմանը, ի՞նչ է ստացվում:

Անդամ, բայց շատ արտահայտիչ տողերով այս հարցին պատասխանում է գների իջեց-

ման մասին հրապարակված պետական որոշումը.

«...Գների իջեցումից ընակշնայան ընդհանուր շահումը կկազմի առնվազն 110 միլիարդ ռուբլի:

Տարակույս չկա, որ գների նոր իջեցման հետևանքով,

1. նորից զգալիորեն կբարձրանա ռուբլու գնողական ուժը.

2. սովետական ռուբլու կուրսն է՛լ ավելի կբարելավվի օտարերկրյա վալյուտաների կուրսի համեմատությամբ.

3. տեղի կունենա բանվորների և ծառայողների ռեալ աշխատավարձի հետագա լուրջ բարձրացում.

4. լրջորեն կբարելավվի կենսաթոշակառուների և թոշակառուների դրույունը, քանի որ գների իջեցումով անփոփոխ են մնում կենսաթոշակների և թոշակների չափերը:

5. տեղի կունենա գյուղացիների եկամուտների հետագա լուրջ բարձրացում՝ էժանացած արդյունաբերական ապրանքների գնման համար գյուղացիական ծախսերի զգալի կրճատման հետևանքով և այն բանի շնորհիվ, որ անփոփոխ են մնում հողագործության և անասնաբուծության մթերքների մթերման պետական գները:

Ժողովրդի ընդհանրությունից անցնելով անհատ տնտեսություններին, տեսնենք, թե նոր որոշումը ի՞նչ անդրադարձում է ունենում նրանց կյանքում: Վերցնենք մի տնտեսություն, որի ամսական եկամուտն է, ասենք, 1000 ռուբլի: Միջին հաշվով, բոլոր ապրանքների գներն իջած ընկելով շուրջ 21 տոկոսով, այնպես է ստացվում, որ այդ տնտեսության ամսական եկամուտը բարձրացած է լինում 1210 ռուբլու, շնորհիվ ա՛յն բանի, որ բարձրանում է ռուբլու գնողական կույությունը: Իսկ եթե այդ տնտեսությունը այնպիսին է, որ կարող է, կամ ցանկանում է հրաժարվել ոչ անմիջական անհրաժեշտություն ներկայացնող ապրանքներից, ինչպիսիք են, օրինակ, օղեկոլոնը, դաշնամուրը, որսորդական հրացանը և նման իրեր և բավարարվի առաջին, ամենօրյա անհրաժեշտություն ներկայացնող ապրանքներով, ապա ուրեմն կատացվի այնպես, որ իր եկամուտը ամսական բարձրացած է 300-ից 400 ռուբլով:

Պետական հայրական հոգատարության այս ջերմ արտահայտությունը, հասկանալի է, որ ժողովրդի կողմից պիտի դիմավորվի ցնծության համատարած արտահայտություններով և հարազատ պետության նկատմամբ շնորհակալության համատարած ար-

տահալստութիւններով, Ամենուրեք, մայրաքաղաքներից մինչև ծայրամասային ավանները, բանվորները, գյուղացիները, ինտելիգենցիան գումարեցին բազմամարդ ժողովներ և իրենց վառ շնորհակալութիւնը հայտնեցին հայրախնամ պետութեանը:

Բայց սովետական մարդիկ չբավարարվեցին միայն շնորհակալութեան խոսքերով և ճառերով: Նրանք խոստացան բարձրացնել «շխատանքի արտադրողականութիւնը, իջեցնել ապրանքների ինքնարժեքը: Սովետական ժողովրդի և Սովետական Պետութեան միջև շահերի խզում չկա և չի կարող լինել: Եվ այդ հասկանալի է. չէ՞ որ Սովետական Պետութիւնը սովետական ժողովրդի կողմից ընտրված և նրա կամքը արտահայտող հաղթատ նրկայացուցչութիւնն է:

Գնեք իջեցման առաջին օրը հիշատակելի կամա շատերի համար: Ժողովուրդը լցված էր պողոտաները, հրապարակները, խանութները: Մեծ էր ձուլվելը հատկապես խանութներում, որտեղ ապրանքների անմիջական կարիք շունեցողները մինչև իսկ կատարում էին գնումներ, ասես նոր, ցածր գներով ապրանքների համը նայելու համար: Շատերի ձեռքերում և շուկայի պայուսակներում նկատելի էին գինու և այլ խմիչքների շիշերը: Ասես, բոլորը խոսք մեկ էին արել, որ երեկոյան իրենց տներում նշանավորեն այդ օրը:

Ինքս էլ չկարողացա զերծ մնալ ընդհանուր տրամադրութիւնից և վերադարձաւ տուն՝ բեռնավորված մեր Արարատ տրեստի «Վարդապետ» շիշերով... Գիշերը, ընտա-

նիքս և մերձավոր ազգականներս, հավաքվել էինք հայրենական բարիքներով լիքը սեղանի շուրջը, բերկրալից և երջանիկ:

— Դե՛, մի լա՛վ երգ, — դիմեցի Պետական օպերայի մենեթլուհի քննուհի Արմինե Թութունջյանին, — բայց այսօր թո՛ղ օպերային արիաները, և երգի՛ր ցնծութեան, գինու, խրախճանքի մի երգ, ժողովրդի սրտից ժայթքած մի լավ երգ:

— Սիրո՛ւ, — պատասխանեց նա, — լըցրե՛ք բաժակները:

Բաժակները հորդում էին «Վարդապետ»ով, իսկ մեր սրտերը՝ ցնծութեամբ: Արմինեն երգեց մի երգ, որ այդ րոպեին ավելի էր համապատասխանում մեր հոգեկան վիճակին.

...Շողա՛, հայրենի՛ք, շողա՛ հարազատ,
Ի՛նչ լավ է ապրել երկրում քո ազատ...
Խմե՛նք կենացը մեր հայրենիքի...:

Վեց տարեկան երեխաս հանկարծ բաց արեց ուղիւ-հաղորդիչը: Պետական ուղիւ-կայանից, զարմանալի զուգադիպութեամբ, հնչում էր նույն երգը, Օֆելիա Համբարձումյանի կատարմամբ...:

Ինձ թվաց, թե ողջ եթերը այդ գիշեր թրթռում է նույն երգով և բոլորի սրտերում ծփում է հարազատ հայրենիքում, հարազատ պետութեան, հայրական հովանու տակ ապրելու երջանկութիւնը:

Շողա՛, հայրենի՛ք, շողա՛ հարազատ,
Ի՛նչ լավ է ապրել երկրում քո ազատ...:

